

Ratsastus koulu

Hyvän mielen ratsastusteko

Missä näet a)riemusta hihkuvia valmentajia b) ilosta kyynelehtiviä ratsastajia c) pulskia, kiittäviä ja innosta puhisevia hevosia?

Jokainen tuntiratsastajien ja opetushevosten SM-kisoissa käynyt tietää vastauksen. Suomen Ratsastuksenopettajien yhdistyksen aktiivit ja muut kisoille aikansa ja ammattitaitonsa pyhittäneet ihmiset ansaitisivat mielestäni Vuosikymmenen ratsastusteko –mitalin kaulaansa. Uskon kilpailuiden vaikuttaneen kehittävästi paitsi suomalaisten ratsastuskoulujen opetuksen ja hevosten tasoon myös hevosten oloihin ja käsittelyyn.

Kukapa kehtaisi tuoda vuosia sitten viimeksi madotettua, selkä notkolla konkkaavaa laiheliiniä paikkaan, jossa kollegat muistuttavat lähinnä hevosenhoito-oppaan malliratsuja?

Kilpailu paitsi hälventää ennakkoluuloja (ai tuntsari voi liikkua peräänannossa! ai ratsastuksenohjaajan pätevyydellä voi valmentaa mestaruustasolle!) myös vahvistaa sitä käsitystä, että hevosalalla ei kenenkään pidä tehdä töitä vain rahasta. Sillä tarvitaan kroonistunutta hevoshulluutta ja uusiutuvaa halua kehittyä, oppia lisää opettajana, valmentajana, ratsastajana. Pelkälle bisnekselle omistautuneet ihmiset käyvät hevosten hengen ja terveyden päälle, vaikka asiakkaita riittäisikin.

Ja ihan erityisen hauskaa minusta on se, että tuntiratsastajien SM-kisoissa on osallistujina isä tai äitejä ja lapsia samasta perheestä, ja senioreissa edellisvuoden junnuja, junnuihin aiemmin poniluokissa startanneita. Koukussa ollaan, yhdessä ja pitkään!

ANNUKKA

PS. Juttuvinkkejä, kysymyksiä ja muuta postia voi lähettää joko toimitukseen tai sähköpostilla annukka.jarvi@luukku.com.

Kepsulla menee lujaa

Valkeakoskella sijaitsevan Euro-tallin mehevillä laitumilla paistattaa päivää ruunikoruuna Gepardy, joka on kuulunut tallin asukkaisiin nelivuotiaasta saakka.

Nuoruusvuosista on kulunut jo tovi, sillä Kepsu on täyttänyt kunnoitettavat 21 vuotta. Sitä ei tosin ulkoisesta olemuksesta äkkiseltään huomaa, sillä ruuna on erinomaisessa kunnossa. Eikä ikää huomaa muutenkaan, vakuuttaa Susanne Savilepo, jonka hoivissa Kepsu viettää eläkepäiviään.

- Se on aina virkeä, kauhean kiltti ja reipas, Susku kuvailee

- Ja se on useimpien tuntiratsastajien suosikki, koska se tekee kaiken mitä pyytää, ja se myös osaa kaiken.

Kepsu siirtyi muutama vuosi sitten Suskun mummon Anja Kiviniemen luo toipumaan hankosidevammasta. Nykyään se popsii talvet porkkanoita Hämeenkyrössä ja viettää kesät Valkeakoskella.

- Enää sillä ei ole hypätty, mutta esteistä se tykkäsi aikoinaan eniten, ja nykyään maastoilusta.

Maastoilu onkin luku sinänsä, sillä Kepsu ei ole mikä tahansa tepsuttelija, vaan porhaltaa metsäpolkuja kuin koiralauma olisi kintereillä. "Se vie", selventää Suskun kaveri, joka on muuten samaa mieltä ruunan ansioista: söpö, luotettava, kiltti, kaunis, erinomainen opetushevonon.

- Koska Kepsu on maastossa kuuma, se on opettanut minua olemaan hätäntymättä, Susku kertoo, ja olen tietysti oppinut hoitamisestakin paljon. •

Ratsastusopiston Sirpa iloitsee SM-menestyksestä

Sirpan oma hevonen on 13-vuotias FWB-ruuna El Figaro. Kilpailemme vaativaa koulua alue- ja koulutason tasolla, Sirpa kertoo. Hän myös hyppää säännöllisesti apunaan poikaystävä, unkarilainen esteratsastaja András Földes.

joka on edestä kevyt, pohkeen edessä, jolla sivullevievät avut ja jarrut toimivat... Mieluummin valitsen liian energisen hevosen, joka rauhoittuu tuntityössä, kuin valmiiksi laiskan.

Herkkyttä ja tehokkuutta

Sirpasta jo alkeiskurssilla on edettävä hevosen ehdoilla; niiden ei tarvitse sietää repimistä tai potkimista.

- Jos oppilaat istuvat kauniisti, kädet hiljaa, hevosten herkkyyttä säilyy. Heidi Svanborgin mukaan ratsastus on ennen kaikkea oman vartalon hallintaa. Vaikka pitää pystyä ratsastamaan tehokkaasti, on tärkeää herkistyä tuntemaan hevosen reaktiot. Se taas vaatii hyvää oman kehon ja apujen hallintaa.

Ratsastajat joutuvat tekemään tunneilla samoja asioita mitä kisoissakin. Sirpa selittää, miksi linjojen pitää lähteä oikeista paikoista, työskentelyn on oltava siistiä ym.

- Suurin osa oppilaista pitää siitä, että opettaja on tarkka ja vaativa. Yritämme myös kannustaa heitä asettamaan itselleen tavoitteita. Meillä on mm. kisakorttisysteemi, jolla hevosen vuokraaminen viiteen kisaan tulee edullisemmaksi kuin yksittäinen osallistuminen.

Kiitos megahyville hoitajille!

Jos Sirpa saisi jotakin toivoa, se olisi tuntiratsukoiden oma, katsastuksiin perustuva aluevalmennus.

- Meidän kärkiratsastajat ovatkin aina halukkaita valmentautumaan ja kisaamaan, hän huomauttaa tyytyväisenä.

Opiston perinteisiin kuuluu este- tai koulukilpailun järjestäminen kaikille ryhmille kauden lopussa.

- Se onnistuu, koska meillä on megahyvä hoitajaporukka, joka on innokkaasti auttamassa kisajärjestelyissä. Heille kuuluu iso kiitos.

Hoitajat huolehtivat hevosista tuntien jälkeen, hieman nuorempien vastuulla on harjaaminen ennen tunteja. Oppilaat joutuvat kuitenkin usein satuloimaan hevosensa itse.

- Jos hevoseen ei ole mitään kontaktia ennen tuntia, sitä tuskin ehtii syntyä sen aikaanakaan, perustelee Sirpa.

Ihanaa elämää!

Sirpa vakuuttaa, että tuntihevoset elävät ihanaa elämää: Ne saavat hyvälaatuista rehua, pääsevät joka päivä tarhaan, ja jokaisella on ainakin kolme rapsuttelijaa ja hoivaajaa. Ne liikkuvat keskimäärin kaksi tuntia päivässä. Niitä seurataan tarkasti. Koska niitä hoitavat samat ihmiset, he havaitsevat nopeasti mahdolliset ongelmat.

Säännöllisen hoidon ja ruokinnan vastapainona hevosten työ on vaihtelevaa.

- Ei pelkkää kehän kiertämistä, vaan hyppäämistä, maastoilua, puomityöskentelyä, helpoita ja vaativia vuorotellen.

Kun hevoset eivät enää näytä viihtyvän työssään, niille on hankittu koti maalta lasten ratsuna tai tädin maastopollena. Muutama on mennyt vammaisratsuksiksi, joku omille oppilaille. •

Tuomarinkartanon Ratsastusopiston nuori, vasta 25-vuotias, ja puhelias ("äänikin menee, kun en osaa olla hiljaa") ratsastusohjaaja Sirpa Degerth on syystäkin iloinen oppilaitensa menestyksestä tuntiratsastajien ja opetushevosien Suomen mestaruuksissa. Koulu sai sekä parhaan ratsastuskoulun että parhaan estekoulun tunnustuksen.

- Oikeastaan haluaisin kiittää äitiäni Virpi Hurmetta, koska hän on tehnyt viime kädessä tämän kaiken mahdolliseksi, sanoo Sirpa.

Perheyitys perinnemaisemassa

Tuomarinkylän perinteikkäällä tallinmäellä on toiminut kaksi ratsastuskoulua yli kolme vuosikymmentä. Sirpa itse ehti ratsastaa pitkään Jepa Idmanin tunneilla naapurikoululla ennen

kuin perheeseen hankittiin poni, hevonen ja vihdoin Ratsastusopisto. Se kuuluu maan suurimpiin kouluihin. Tallipaikkoja on 30, tuntihevosta 24. Oppilaita käy viikossa yli kolme sataa.

- Siskolleni Kirsille oli itseltään selvää tulla omalle tallille töihin. Minä aloitin ravintola-alan opinnot. Kun vakituinen ratsastuksenopettajamme sairastui astmaan, lähdin Ypäjälle opiskelemaan ohjaajaksi. Nyt olen tehnyt tätä työtä 4-5 vuotta, Sirpa kertoo.

- Pyrin pitämään omaa motivaatiotani yllä käymällä pari, kolme kertaa viikossa valmennuksessa. Siitä intoutuu eri tavalla kehittämään oppilaitakin. Keskittyneet, innokkaat oppilaat innostavat opettamaan. On palkitsevaa nähdä ratsukossa muutos.

Hänestä perheyrittäjäys sopii alalle. Opiston hevosetkin valitaan samoilla kriteereillä kuin omat:

- Jokainen haluaa hevosen,

Kati Honkanen

on ottanut vastaan STEWARDIN HAASTEET

Honkasen Kati on ehtinyt moneen: hän on este- ja valjakkotuomari, oman seuransa Nurmijärven ratsastajien puheenjohtaja, SRL:n valjakkojaksen ja Etelä-Suomen aluejaksen ESRA:n sihteeri, B-valmentaja, Jenna-tamman omistaja ja aktiivinen ratsastaja. Hän on myös steward, toimihenkilö, joka huolehti kisoissa siitä, että kaikki noudattavat sääntöjä, turvallisuudesta huolehditaan ja ennen kaikkea: hevosia kohdellaan hyvin.

Eläinsuojelu kuuluu jokaiselle

Heti kärkeen Kati haluaa oikaista yhden yleisen väärinkäsityksen.

- Ihmiset kuvittelevat, ettei kukaan muu kuin steward voi mennä pysäyttämään arveluttavia tilanteita, mutta päinvastoin, se on ihan eläinsuojelullisestakin näkökulmasta katsottuna jokaisen oikeus ja velvollisuus. Hevosta ei auta, jos silminnäkiäjät vain puhuvat jälkeensä tai, mikä pahinta, kirjoittelevat nettiin.

Hevosien asiattomaan kohteluun puuttumisen ei tarvitse sinänsä olla mitenkään suurieleistä.

- Voi mennä vaikka kysymään kelloa, Kati ehdottaa, tai muuta arkista. On kuitenkin otettava huomioon, että ihminen on vihainen eikä välttämättä harkitse tekojaan.

Sekin kannattaa muistaa, että kuka tahansa meistä saattaa jopa tunneilla kehää kiertäessään erehtyä hevosen tarpeettomaan kurittamiseen; harkintakyvyn menettäminen ei todellakaan ole kenenkään yksinoikeus. Katilla onkin mottona ystävältä lainattu nyrkkisääntö: "Jos vintti vetää pimeäksi, laskeudu satulasta ja kävele kierros".

- Lähdin stewardiksi kouluttaakseni itseäni, Kati Honkanen sanoo.
- Voisin käydä katsomassa kisoja, viihtyä ja virkistyä, mutta samalla vaivalla voin tehdä talkoohommia.

"Tähän en ikinä rupea"

- Kun kymmenen vuotta sitten hankin kansalliset estetuomarioikeudet ja jouduin harjoittelemaan stewardina toimimista – tuomarihan joutuu stewardiksi, ellei siihen ole erikseen nimettyä henkilöä, päätin, että tähän hommaan en ikinä rupea, Kati kertoo.

- Minusta oli kamalaa joutua ratkaisemaan, missä niskuroivan hevosen oikaiseminen muuttuu pahoinpitelyksi, tai havaitsemaan heti, jos este on väärin rakennettu.

Mutta kun ikää ja kokemusta on karttunut, stewardina toimiminen onkin Katista "ihan jees", eikä hän juurikaan epäroinyt edes Ypäjällä kesäkuussa järjestettyjen PM-kenttäkisojen päästewardiksi ryhtymistä.

- Se, kelle stewardin tehtävät sopivat, on luonnekysymys, mutta myös iällä ja kaikella, mitä eletty elämä opettaa, on merkitystä. Täytyy olla tavallisen topakka parikymppinen, jos aikoo näistä hommista selviytyä. Kun on vähän vanhempi ja oivaltanut, ettei maailma ole mustavalkoinen ja elämänkokemustakin on enemmän, rajanveto vaikeissa tilanteissa tuntuu helpommalta.

Naisen sisulla

Kati oli suorittanut stewardkurssin jo aiemmin, koska hän tahtoo mielellään laajentaa hevosalan näkemystä ja tietotaitoa.

- Vuosi sitten kesällä kävin kenttätuomarikurssin ja tajusin silloin, että suomalaisen naisen sisulla pitäisi selvitä myös nykyisistä stewardille asetetuista vaatimuksista. Mielestäni onkin maltettava anoa oikeudet vasta, kun itse tietää olevansa tehtävään valmis.

Stewardeja koulutetaan kursseilla, jolla opiskellaan perusfak-

tat kuten tehtävän ominaispiirteet, säännöt, sallitut ja kielletyt esteet jne., mutta Kati painottaa itsenäisen ajattelun ja riittävän harjoituksen ja kokemuksen merkitystä. Mitä enemmän kokemusta hevososalalta, sitä parempi:

- Stewardina olet yksin. Siksi siviilityöstä, jossa joutuu puuttamaan muiden toimiin, on hyötyä. Ja hyötyä on siitäkin, jos on nähnyt muitakin ratsastuksen lajeja, ihan sama mitä, koska koskaan et kuitenkaan ole missään valmis! •

Kehtaisiko kysyä... **KANNUKSISTA, KUOLAIMISTA JA OPETUKSESTA?**

"Onko ohut kuolain aina terävä ja paksu pehmeä? Minkä pituinen kannuksen pitää olla? Miksi käytetään eri pituisia kannuksia, rissoja jne.? Tekevätkö kannukset hevosen kyljet koviksi? Mitä varten eri valmentajat opettavat ratsastamaan eri tavalla?"

- Ei nimimerkkiä"

"Miksi ratsastuksenopettajat panttaavat tietoa?! Vai eivätkö he oikeasti näe/tajua ratsastajan virheitä/ongelman aiheuttajaa?"
- Kritiikin kestävä ratsastaja"

Suomen Ratsastajainliiton julkaisemissa kouluratsastussäännöissä määritellään sallitut kuolaimet samoin kuin kannuksetkin (poniratsastajalle korkeintaan 15 mm). Kannattaa pitää mielessä, että vanhan viisauden mukaan kuolain sinänsä ei ole terävä tai kova, vaan ratsastajan käsi.

- Hevonen, jonka suu on kovin tunnoton, ihmisen pilaama, vaatii joskus hieman terävämman kuolaimen, selvittää kansainvälinen kouluratsastustuomari (FEI) Anders Sucksdorff, jolla on takanaan viisi vuosikymmentä ratsastuksen parissa.

- Samoin täytyy muistaa, että kannus on apu, ei rangaistusväline.

Koska hevoset ovat yksilöitä, kannuksenkin valinta riippuu hevosesta: miten herkkä se on, miten se ottaa vastaan ratsastajan pohjeavut. Missään tapauksessa kannukset eivät tee kytkiä koviksi – kunhan niitä käytetään oikein.

Sucksdorff, joka on työskennellyt sekä ratsuttajana että ratsastuksenopettajana niin Itävallassa kuin Suomessakin, on tehnyt lisäksi menestyksekkään uran kilparatsastajana SM- ja PM-tasolla. Tällä haavaa hän paitsi tuomaroiki myös valmentaa itse.

- Kyllä pätevä ratsastuksenopettaja osaa asiansa, usko

Sucksdorff ja perustelee. Jos opettajalla on opettajan tai valmentajan oikeudet, hän on suorittanut vaadittavat kokeet. Ne vastaanottaneet ja hyväksyneet ihmiset ovat ammattilaisia, jotka osaavat asiat oikein.

Hän muistuttaa, että alkeiskurssilla kaikki käydään läpi samalla kammalla, mutta myöhemmässä vaiheessa painottuu hevostohtaisuus. Kun opettaja tuntee hevosen, hän tietää, millainen ratsastus sopii juuri sille. Siksi opetus saattaa jossakin vaiheessa vaikuttaa ristiriitaiselta.

Sucksdorff kannustaa oppilaita kysymään rohkeasti, jos on jotakin epäselvää.

- Vertaisin nyt koulukisoihin, joissa tuomarille on suuri ilo selvittää ratsastajalle arviointinsa perusteita ja sillä tavoin auttaa ratsukkoa tekemään työtä ja kehittymään. Ratsastajan ei pidä olettaa, että ongelma katoaa itsestään.

- En usko kenenkään tietoisesti panttaavan yhtään mitään.

- Jokainen ratsastaja tekee aina virheitä, mutta ne voi korjata vain yksi kerrallaan. Oppiminen jatkuu koko elämän, sanoo Anders Sucksdorff, joka aloitti ratsastuksen kahdeksan ikäisenä esimerkillisen hevosherrasmiehen Arvo Mäkelän opissa.

Silti pitää muistaa, ettei kaikkia virheitä voi korjata kerralla. Ratsastuksessa jokainen porras on ylittävää vuorollaan, yhdenkään ylitse ei voi harpata.

HEVOSENJÄRKEÄ

Taideteos hevonen

Tullaan ulos hevosteatterin esityksestä Helsingissä. Ystäväni suomalais-ranskalainen viisivuotias tytär sanoo: Hevonen on taideteos!

On saatu nähdä ihmisten ja hevosten yhteinen liike- ja ääni- ja luottamustaideteos. Pieni ihminen on kokenut elämyksen, jolle ei ole vertaa.

Hän asuu kaupungissa, jossa hevospatsaita on paljon, vaikka eläviä hevosia ei juuri näekään. Kodin lähellä on pikkupuistossa suuri patsas, jossa mies yrittää hillitä kahta suurta villiä hevosta. Kun tyttö on kysynyt, miksi setä on vaarallisten hevosten keskellä, äiti on vastannut: Se on taideteos.

Teatteri-illan ohjelmassa vahvat hevoset nousivat usein takajaloilleen, tyttö muisti patsaan ja tiivisti: Hevonen on taideteos. Ja olihan hevosteatteri aikuistenkin mielestä vailla vertaa.

Samalla kun hevonen on mystinen ja alkuvoimainen symboli vallalle, vaaralle ja palveluaittuidelle, hevonen on puhdas taideteos. Riippumatta rodusta, väristä tai sukupuusta, hevonen on omalla luonnollisella tavallaan täydellinen olio.

Kun vastasyntynyt varsa nousee jaloilleen, se on heti oikea hevonen, kaunis, viisas, voimakas ja salaperäinen. Niinkuin tammenterhossa uinuu suuri puu, sen suoja sateella

ja varjo auringolla, varsasta säteilee aikuisen hevosen voima, tahto ja taipuisuus palvelu.

Muistan kuinka Henrik Tikkanen kerran morkkasi Mannerheimin Kathyä. Muissa maissa hevospatsaiten ratsut nousevat korsekuen takasilleen ja ovat pelottavan näköisiä, hän kirjoitti. Mannerheimin ratsu vaan kävelee ja askelluksen oikeellisuudesta kinataan, kulkeeko se peräti passia. Lähetin vastineen mielipidesivulle, mutta eihän sitä julkaistu. Tikkanen oli niin suuri taiteilija ja ajattelija, ettei hänen sanomisiinsa saanut mitään lisätä.

Olisin vaan halunnut sanoa, että olisi ollut totuudenvastaista kuvata Kathy nousemassa takajaloilleen, kun patsaan tarkoitus oli kuvata Mannerheimia ratsastamassa paraatin kärkeä Emil Cedercreutzin herkkä tamma ja varsa – Äitiys.

Suomessa ei hevospatsaita paljon ole, niistä vähistä ehdoton lemmikkini on Kaisaniemessä pikkuviheriöllä katseita keräämässä Emil Cedercreutzin herkkä tamma ja varsa – Äitiys.

On hienoa että hevonen on päässyt kaupunkiin, jossa karja laidunsi – ei niin kauan sitten – ja hevoset vetivät ensimmäiset raitiovaunutkin – ei niin kauan sitten.

Tahtoisin vaan tietää mitä poliisihevonen mieltii kun näkee tamma ja varsan hahmot,

luuleeko ensin oikeiksi hevosiksi. Koirille käy aina kennelliiton pystykoirapatsaan kanssa sillä lailla, että uskovat oikean lajitoverin seisovan kivellä. Olen useinkin kerran nähnyt miten koira nostaa etutassut kivelle ja ryhtyy nuuhkimaan patsaskoiran häntäpäätä. Siitä sen sitten tietääkin että kyseessä on ihmisen tekemä koira. Hörähtääkö poliisihevonen taideteokselle?

Eläin on elävänä olentona kaunein, tiedämme me kaikki, joille jokin näky tutusta tai vieraasta eläimestä jää lähtemättömästi mieleen. On hirvikin komea, jos sitä vaaraa tuntematta saa läheltä katsella. Mutta komein on hevonen, joka itsevarmana ihmiseen luottaen suorittaa oppimaansa tehtävää. Ja ehkä vielä komeampi vapaana, ilman riimua, suitsia, valjaita, satulaa, ulkona raikkaassa vihreässä.

Kun vihellät tai taputat käsiä, se nostaa pään, kiinnittää kaiken huomionsa sinuun, tulee luoksesi kuin perhonen. Tuoksu ruoholle tai havupuulle, pysähtyy lähellesi jotta saat sitä lisää ihailua. Jos aurinko sattuu olemaan oikealla korkeudella, hevosesi silmästä tuikkii se tähti, jolle se joskus lähtee. Yksin hevosen silmä on taideteos.

Oman kauneimman hevoseni löydät osoitteesta www.uma-aaltonen.net otsikolla Taide. uma.aaltonen@pp.inet.fi